

A Magyar királyi pécsi 8. honvéd huszár ezred

Az 1867 – es kiegyezés után a honvédelemről szóló 1868 XLI. tc. elfogadását követően 1869 – ben megkezdődött a Magyar királyi honvédség újraszervezése.

Az újonnan felállított honvédség keretei között fontos feladat volt a honvéd lovasság megszervezése .Ezt a folyamatot a honvédség főparancsnoksága a cs.és.kir. – közös lovasság modernizálásával és átszervezésével párhuzamosan hajtotta végre.

1869 november 1. felállították a honvéd lovasságot , azt önálló századba szervezték. Első lépésként 32 önálló huszár század alakult meg majd ezt a létszámot 1871 – ben 40 századra bővítették. A felállított huszár századok béke létszámát 40 főben és 35 lóval állapította meg a közös huszárokéval. A századok nem kaszárnyákban, hanem falvakban paraszt házaknál voltak elszállásolva. A kiegyezést követő években a honvéd lovasságnak még nem voltak laktanyái és fedeles lovardái .

Azokat az újonnan felállított önálló huszár századokat, amelyekből 1874 – ben megalakult a későbbi pécsi 8. honvéd lovas ezred, Baranya, Somogy és Zala vármegyékből toborozták és a Pécs környéki falvakban voltak elhelyezve.

Az 1869 november 1 –n felállított önálló lovas századok az alábbiak voltak :

- 25. baranyai lovas század parancsnok : lovag dettendorfi Dobner Károly százados, Pécs
- 26. somogyi lovas század parancsnok : báró keselőkői Majtényi Tiadadar Szigetvár
- 28. zalai lovas század parancsnok :inakodi Kálmán Frigyes főhadnagy Körmend
- 40. somogy-zalai lovas század parancsnok: örgróf Pallavichini Hypolit főhadn. Nagykanizsa

A századokat kezdetben a kerületi lovassági parancsnokság alá rendelték, majd 1871.07.29. - től a négy önálló századot egy lovas osztályba vonták össze.

A pécsi huszárok - 25.,26.,28.,40. század - a 9.nagykanizsai osztály kötelékébe került .

Az osztály parancsnokai voltak : 1871 – ben Lukinác Ede őrnagy, 1873 – ban lovag Henneberg Károly őrnagy, 1874 – ben Gróf keresszegi és Adorjáni Csáky Kálmán százados. Az összevonáskor a századok parancsnokai a következők voltak .

- 25. század. Állomás helye: Mohács . Parancsnok:dettendorfi Dobner Károly százados
- 26. század. Állomás helye: Pécs. Parancsnok: báró Majtényi Tibor Vosztry Gyula százados
- 28. század. Állomás helye: Körmend Parancsnok :lovag Wolcziczky Emil százados
- 40. század. Állomás helye. Nagykanizsa, Parancsnok: örgróf Pallavichini Hypolit főhadn

1874 október 1. kelt legfelsőbb elhatározással az osztály parancsnokság Nagykanizsáról Pécsre került. Ezzel egy időben az osztály parancsnokság megszűnt és megalakult az ezred parancsnokság.

A magyar királyi pécsi 8. honvéd lovas ezred, 1875 január 1- i hatállyal a fenti négy századból alakult meg.

A 25,26 önálló huszárszázadból alakult 8/I és 8/II század szerveződött az I. osztályba. Az I. osztály , az ezred parancsnoksággal a megalakulástól az I. Világháború végéig Pécsen állomásozott.

Az ezred II. osztálya – a 28.,40. századokból szerveződött 8/III, és 8/IV századokból állt. 1885- ig Körmenden, 1885-1912 – ig Keszthelyen , 1912 után az I. Világháború végéig Baján állomásozott.

A ezred béke létszáma 911 fő volt.

Az ezred tisztikara 1875 január 1 – én:

Ezred parancsnok: keres-szegi és adorjáni Gróf Csáky Kálmán őrnagy

I. osztály parancsnok: szentgyörgyi Jablánczy Sándor százados

1.század parancsnok:miháldi Báró Splényi Ödön százados

2 század parancsnok:Radics Béla hadnagy

II. osztály parancsnok: Báró Fechtig Nándor százados

1. század parancsnok: Kocsis József főhadnagy

2 század parancsnok:Koppácsy Ipoly százados

Az ezred parancsnokai 1874-1918 között:

keres-szegi és adorjáni Gróf Csáky Kálmán.	őrnagy	1874-1878
gyulafalvi Bujovszky Károly	alezredes-ezredes	1878-1882
miczkilaki és ónódi Laky Károly	őrnagy-ezredes	1882-1890
inakodi Kálmán Frigyes	alezredes-ezredes	1890-1897
Eckensberger György	alezredes-ezredes	1897-1903
schwegerhofi Báró Bothmer Béla	alezredes	1903-1907
kopaczei Boér Sándor	alezredes-ezredes	1907-1912
alsómalatini Malatinszky István	ezredes	1912-1913
Konkoly-Thege Elek	ezredes	1913-1918

1875. február 1 –n felállították a pótkeretet, a gazdasági részleget és az anyagraktárt Ezek az ezred közvetlen szervezetek..

Még ugyan ebben az évben altiszt képző iskolát állított fel az ezred Pécssett. Röviddel ez után országos honvédegi patkoló mesteri tanfolyam indult honvéd patkoló mesterek részére.

1876.szeptember 9-14. Gyulán az őszi nagygyakorlaton a pécsi huszárok kitűnően vizsgáltak. Arról a gyakorlatot megismerő I. Ferenc József külön napiparancsban meg is emlékezett. Az ezredet még az a kitüntetés is érte, hogy a király az egész manőver alatt az ezredből kapott lovon lovagolt. Ez sem addig, sem az után nem fordult elő, hogy ne az udvari istállóból lovagoljon egy lovat...

1880 szeptember 9 – én az őszi fegyvergyakorlatot a honvéd lovasság Pécssett tartotta meg, amelyen részt vett I. Ferenc József király is. A hadgyakorlat befejező eseménye volt az új huszár laktanya és a fedeles lovarda felavatása és az ezred használatba vétele. Ekkor költözött a 8. huszár ezred abba a laktanyába amelyet aztán, mint ezred 1918 – ig, majd a huszárok a tűzérkekkel közösen egészen a II. Világháború végéig laktak.

1880. november 11 – én kelt királyi leirattal a honvéd lovas ezredek elnevezése a továbbiakban honvéd huszár ezred lett. Így a pécsi 8. honvéd lovas ezred 8. honvéd huszár ezred lett.

1881 – ben magalakult a Honvéd Lovassági Felügyelőség Budapesti székhellyel .Ezzel egy időben felállt két lovas dandár, amely összefogta a honvéd huszárezredekét. Így a pécsi 8. honvéd huszár ezred a m.kir. 2. lovas dandár kötelékébe került. Első parancsnoka Kutassy Ignác ezredes volt.

1881 – ben felállították Pécsen az első lovas utász szakaszt. Ezzel megindult az ezred korszerűsítése és műszaki fejlesztése.

Még ebben az évben Jászberényből áttelepítette a Lovassági Szemlélőség a honvéd lovas utász kiképzést Pécsre.

1885 februárjában döntés született abban, hogy a honvéd huszár ezredekét bővítik a közös ezredekhez hasonlóan, és így osztályonként 1-1 századdal megnövelték a 8. huszár ezred létszámát.

1892 – ben a honvédségi fejlesztés kapcsán rendszeresítésre került a 8 mm. ismétlő karabély a legénységénél. Ugyan ebben az évben az egyenruha is változott. A zubbony helyett rendszeresítették az attilát és a mentét. Az ezred csákója buzér vörös lett.

1895 – ben a pécsi huszár laktányában felállították a honvéd huszár tiszti lovagló tanfolyamot, amelyre a honvéd huszár ezredekétől folyamatosan vezényelték kiképzésre a tiszteket. Ez a pécsi huszár ezred színvonalának elismerése volt .Különös tekintettel az ezrednél folyó lovas kiképzésre.

1895 – ben lovas távbeszélő századot szerveztek az ezred kötelékében. A következő évben a Lovassági Szemlélőség Pécsre telepítette a huszár távbeszélő országos tanfolyamot, amellyel a huszár laktánya a honvéd lovas távbeszélő kiképzés országos központja lett.

1899 év a pécsi ezred jubileumi éve volt. Nagyszabású lovas versenyekkel ünnepelte meg az ezred. A versenyeken a tisztek és az altisztek valamint a legénység külön – külön versenyszámokban álltak rajthoz. A pécsi ezred a 18 versenyből 11 lovas mérkőzést nyert meg.

1908. október 6 - án felállították az ezrednél a lovas géppuskás osztagot, amely már a közelgő háborúra való egyik felkészülés volt.

A pécsi huszár ezred lóállományát a honvédségen belül általánosan elismerték. Egy kiváló rendszer vezettek be, ami aztán el is terjedt, az ún vállalkozói rendszer. Az ezred a pótlólovazását a déli vármegyékben végezte. Kitűnő anyag volt Tolna megyében Tamási-Nagyszokoly- Iregszemcse térségében, ahol a népies tenyésztésben a katonai hátszolgálatra kiválóan alkalmas kisbéri félvér ún . tolna-tamási tájfajtáját tenyésztették 1875-1900 között az ezred mintegy 4800 huszárlovát vásárolt Tolnában, az évenkénti utánpótlás keretében. A kiképzett lóállomány mintegy 50-60 % - át aztán az ezred visszaadta az ún. vállalkozóknak, akik leszerelt huszárokként gazdálkodó parasztok voltak. Egyben kitűnő lótenyésztők. 5-6 éven át évenként bevonultak nagygyakorlatra, ahol minősítették a kiadott lovakat. A vállalkozás végén majd a ló a tulajdonukba ment át. Így a már katonai szolgálatra kiképzett tenyészkancák ivadékai nem egyszer 4-5 generáción keresztül a huszár csapatszolgálatban ki lettek próbálva. Ez a rendszer valójában egy magas követelményű tenyésztési folyamat egy ivadék vizsgálat volt. A csikó már a kanca tejjelel szívta magába a katonai szolgálatot. Amikor pedig sorozáson bevonultak az idősebb korosztályok, a lóállomány teljes mértékben kiképzett huszárló állomány volt.

A pécsi 8. honvéd huszár ezred a felállításától számított négy évtized alatt egy minta alakulat lett a honvédségen belül. Kiváló parancsnokai voltak. Jól képzett lovas tisztek szolgáltak az ezredben. A legénység jó anyagból került sor alá.

A béke évek alatt az ezred „ behozta „ azt a lemaradást , ami a honvéd ezredekre jellemző volt 1867 után a közös alakulatokkal szemben. Amikor a pécsi huszárok kivonultak az I. Világháborúban az orosz frontra, már egyenlő értékű katonák voltak a közös huszárokkal. Pécs városa szerette és megbecsülte a honvéd huszárokat. Rangot adott a városnak az a tény hogy egy honvéd huszár ezred állomásozik a városban. Pécs társadalma szerette a huszárokat és a pécsi szalonok kedvencei a huszár tisztek voltak.

Az 1914 július 30 – án elrendelt általános mozgósítással a 8. huszár ezred az 1913 ban megalakult magy. kir. 5 . honv. lovashadosztály kötelékébe került. A lovashadosztály parancsnokság Budapestén volt.

Paracsnok: Floreich Ernő altábornagy volt.

Vezérkari főnöke: Báró Than Károly ezredes volt. Beosztott tisztek: csikbankfalvi Keresztes Artúr és monostori Erreth Aladár voltak.

Az 5. honvéd hadosztályt a hadrend további két dandárba szervezte. A 19. honvéd lovas dandár parancsnoksága Budapest volt. Paracsnoka Gr. Bissingen – Nippenburg Nándor vezérőrnagy volt. Vezérkari főnök Stielly Walter vezérkari beosztású. főhadnagy volt. A lovas dandár az 1. budapesti, a 4 szabadkai és a 8. pécsi honvéd huszárezredekéből alakult, a 23. lovas dandár állt a 6. zalaegerszegi, 7. pápai és a 10. varasdi honvád huszár ezredekéből. Paracsnoka dezbachi Báró Zech Colbert ezredes, vezérkari főnöke Schwarz Géza vezérkari beosztású főhadnagy volt. A dandár parancsnoksága a keleti frontra való kivonulása előtt Zalaegerszegen állomásozott.

Az általános mozgósítással elrendelése után a 19. és 23. lovasdandárból szervezett 5. honvéd lovas hadosztály a keleti frontra vonult. A 8. ezredet Pécssett, (az I osztályt.) illetve Baján (a II osztályt) vagonírozták be. Vasúton Galiciába szállították Tarnopolig. .

Az 5. honvéd lovas hadosztály 1914. augusztus első napjaitól kezdve tevékenyen részt vett a Bruccz – Dnyeszter folyók és a Lemberg – Deraznia - Zmerinka vasútvonal határolta területen. kelet Galicia térségébe Kövess hadsereg - csoport kötelékébe. A hadosztály feladata a térség hadműveleti felderítése volt. A Kövess hadsereg csoport délkelet Galiciában helyezkedett el. Paracsnoka kövesházi Kövess Herman gyalogsági tábornok volt. Lembergtól DK irányba mintegy 50 km- re Brzezany – ban volt a hadseregcsoport harcálláspontja. Ettől ÉK, K, DK irányban legyezőre emlékeztető alakzatban terült el az a mintegy 50-70 km mélységű zóna, ahol az osztrák-magyar és az orosz erők felvonulását választotta elegymástól, mintegy „senki földjeként”. Az erdős, dombos területet laza nem összefüggő rendben mindkét oldalon heteken keresztül ide-oda mozgó lovas csapattek tartották felügyelet alatt.

Ezen a szakaszon augusztus első napjaiban már az orosz erők fölényben voltak. A kievi katonai körzet felől felvonuló Brussilow hadsereg csoport helyzeti előnye lévén ezt ki is használta. Ennek folytán az augusztus elején itt kivagonírozott magyar lovasság már túlerővel találta magát szembe a felderítési manőverek során.

Augusztus közepén a keleti fronton az osztrák-magyar, a német, illetve az orosz hadsereg csoportok felvonulása tartott. A lovasság feladata az ellenség erőinek felderítése volt. Az orosz haderő ekkor már nagyobbrészt elfoglalta a felvonulási körleteit.

Az 5. honvéd lovas hadosztály Tarnopolban kivagonírozott és a két dandár lóháton DK-irányba vonult és megszállta a Trembowla-Husiatyn- Lucziniec vonaltól É-ra elterülő területet egészen a Tarnopol –Proskurow – Zmerinka vasútvonalig. Ezt a mintegy 500 négyzetkilométeres területet kellett a Kövess hadsereg csoporthoz beosztott három lovas hadosztálynak felderíteni és felügyelete alatt tartani. A parancsnokság három zónát jelölt ki a három hadosztály számára.

Az 5. honv. lovas hadosztálynak jutott a középső szakasz, ahol mint az később kiderült a legnagyobb orosz erőket vonták össze. A hadosztály augusztus 15 – én Ostrow-Nastasow térségében gyülekezett A hadosztály kötelékéből a hadseregcsoport parancsnokság a 4. szabadkai és a 10. varasdi huszár ezredeket átvezényelték más alakulathoz és később a 15. lovas dandárral erősítette meg, amely 2. dragonyos és a 11. ulánus ezredekéből állt.

A budapesti 1., a zalaegerszegi 6., a pápai 7. és a pécsi 8. huszárezredekkel szemben elszórtan laza de szervezett formában 2. doni kozák lovashadosztály, két cserkesz lovas ezred és egy gyalogezred állt megerősítve két tüzér üteggel és két lövész zászlóaljjal. A gyalogság jól kiépített állásokban volt, ahonnan előre jól belátható volt az ellenőrzött terepszakasz és a magaslati pontokat megszállták.

Az a terület, ahol az orosz gyalogság beásta magát korábban már az orosz hadsereg előtt nem volt ismeretlen, mert az egy gyalogsági lőtér és gyakorló terep volt. A szó szoros értelmében azt „belőtték” már korábban. A géppuska fészkek úgy voltak elhelyezve, az állásokat úgy alakították ki, hogy a várható gyalogos vagy lovas támadást az ellenség a vízmosásokkal tördelt terepszakaszon dombnak fölfelé hajthatta csak végre, és teljes lefedett zárótűzzel fogadta a támadókat.

Az orosz erők tehát augusztus közepén már kiépített és megerősített vonalak mögött álltak. Az 5. honvéd lovas hadosztály feladata a jól kiépített vonalak mögött felvonult Brussilow hadseregcsoport erőviszonyainak felmérése és az elhelyezkedésének felderítése volt.

A hadosztály 1914. augusztus 15 – én hajnalban 5 órakor Tarnopoltól DK irányba cca. 10 km – re lovagolt Ostrow térségébe. Innen kezdte az előnyomulást K irányba a Brucz folyó felé Satanov irányába a kijelölt felderítési szakaszon. A 15. dandár lovagolt az élen. Az elővéd a 8. ezred I osztálya volt Waltbauer Henrik őrnagy I. osztály parancsnok vezetésével. A déli órákban Grzymalowba ért a hadosztály. Az embertelen hőség (35-40 c) a menet alatt igénybe vette a huszárokat és a lovaikat egyaránt. A hadosztály 42 km tett meg 13 óra 30 – ig. Ez egy komoly és nehéz teljesítmény volt , három dandár , ellenséges területen rendkívüli hőségben. Pihenőre szorult. Froreich altábornagy úgy döntött, hogy másnap, augusztus 16 – án kel át a hadosztály a Brucz folyón amely egyben az orosz határ volt. Ezt a döntését jelentette Kövess vezérezredesnek.

Ekkor csatlakozott a hadosztályhoz a csász.kir.15.lovas dandár Báró Gablenz tábornok parancsnoksága alatt. A 15.lovas dandárt a 11.pardubitzai ulánus ezred és a tarnopoli 2. dragonyos ezred alkotta. A dandár a hadosztályparancsnok alá volt rendelve.

Közben a műszaki felderítés jelentette a hadosztály parancsnokának, hogy a Brucz folyón való átkelés a Kozina mellett lehet a legkedvezőbb. A hadosztály parancsnok és a vk. főnök úgy döntöttek, hogy a zöm a Kozina - nál létesített hídfő állásnál átkel a Brucson. Az átkelési pontig még 20 km lovaglás volt hátra.

Augusztus 16 – án hajnalban 3 órakor a hadosztály előre nyomult a kijelölt hídfőhöz és átkelt a Brucson. A folyó mintegy 20 m széles és 2 m mély volt azon a szakaszon .Mocsaras, ingoványos volt a partja, amely egy meredek és magas omladozó fallal végződött. Híd nem volt rajta, a hadosztálynak ilyen embertelen körülmények között kellett átgázolnia.. A 19. dandár kelt át elsőnek. Az élen az I. budapesti huszárok, majd őket a 8. pécsi huszárok követték. Majd a 23. dandár , ugyancsak ezredenként zavartalanul, de sok nehézség közepette átkelt a folyón. A csúszós parton és a mély iszapban órákig tartott az átkelés. A teljes hadosztály délután 3 órakor volt a túlsó parton. Röviddel az átkelés után már gépfegyvertűz fogadta a huszárokat.

Ezzel egy időben Kozina - tól É - i irányban kb 5 km távolságban Luka Mala térségében a 7. pápai huszár ezred négy századával Bertalan Pál őrnagy átkelt a Brucz folyón. Részen,

hogy elterelje az oroszok figyelmét a hadosztály zöm folyón való átkeléséről, részben azért, mert az előre küldött szakasz orosz lovasság mozgását jelentette Kozina térségében. Ezt kellett lekötöni Bertalan osztályának.

Délután 15 órára a teljes hadosztály átkelt a folyón. Közben D - i irányból orosz lovasságot jelentett a felderítés. A Brussilow tábornagy kozák hadosztályának előőrsei igyekeztek zavart kelteni.

A kozina- i hídfőben gyülekezett a lovas hadosztály. Martinovich Endre százados parancsnoksága alatt az 1. budapesti huszárezred egy felderítő százada előre lovagolt ÉK irányba Kozina térségébe. Egy szakasz K- i irányba Gorodok felé, egy szakasz DK - re fekvő Husiatyn irányba. Feladata a hadosztály menetiránya előtt elterülő kb. 25-30 km – es szakasz felderítése volt.

Satanowtól keletre kb. 2 km- re orosz gyalogságba ütközött ezzel egyidőben felismerte, hogy a kozinai hídfőtől K – i irányban egy kozák lovas dandár mozog kb 15 km – re .Skotidiany irányába.

Frreich hadosztály parancsnok úgy érezte, hogy itt a vissza nem térő alkalom, nevezetesen lovas rohamot vezethet az ellenséges lovasság ellen. Bárány vk . ezredes vezérkari főnök ellenezte az azonnali előnyomulást és támadást. A legénység fáradt volt, a lovak a nagy melegben elcsigázottak voltak. Indokolt lett volna a pihenő , azért is mert a hadseregcsoport vk főnöke telefonon Thant tájékoztatta arról, hogy szeptember előtt nem tudnak átcsoportosítani gyalogságot és tüzérséget a hadosztály támogatására. Frreich altábornagy azonban egy diadalmas lovasrohammal akart kedveskedni az Uralkodónak augusztus 18 – ra (I Ferenc József születés napja) a katonai Mária Terézia Rend titkolt reményében.....

15.30 – kor elrendelte a hadosztály menet oszlopba való felfejlődését és megkezdte az előnyomulást déli irányba Satanowon át.

A menetoszlop 20 km- lovagolt. Közben beborul és az eső szemerkélt. Magas volt a pártartalom. A lovak izzadtak voltak, sok volt a légy és a bogár.

Lisovody előtt a 8 . huszár ezred mint elővéd megszállta a 348. magaslatot. Onnan részben belátható volt Gorodok felé a terep. Több orosz lovasszáhad volt megfigyelhető, min elővéd. Azok mögött lóról szállva egy kozák lovas dandár volt a dombok előtt az erdőben.

A magyar tüzérség ekkor parancsot kapott, hogy nyisson tüzet az orosz lovasságra. Hevesen lőtte az orosz lovasságot, amely lóra szállt és rövid idő alatt visszavonult Hirszanowka irányába. A felderítő szakaszok egymás után jelentették, hogy Satanow-Gorodok-Kuzmin háromszögben nyüzsög az orosz lovasság és mindenütt beásott tüzérség és gyalogság van. Időközben este lett és Frreich elrendelte a hadosztály visszavonulását a kozinai táborba. A felderítést a pécsi huszár ezred I. osztálya szakaszokra oszolva végezte Waldbauer Henrik őrnagy parancsnoksága alatt. A Satanov melletti Statan – Slobodkai ortodox kolostorból az éjszaka folyamán fényjelekkel tájékoztatták az orosz erőket a huszárok hollétéről. A kolostorban a szerzetesek csuhájában bujtatott orosz híradós alakulatok voltak.

Augusztus 17 – én reggel 7 órakor hadosztály ismét megkezdte az előnyomulást Gorodok irányába. Az elővéd parancsnoka Gróf Bissingen tábornok dandárparancsnok volt. Az él az 1. budapesti huszár ezred 3.4.6. százada, a 8. pécsi huszár ezred 3.4. 6.7. százada volt. A pécsi ezred 1.2. századával Waldbauer Henrik Kupin felé lovagolt. Schandl Frigyes százados a budapesti 1. huszár ezred 1. 5. századával Lysowodon át Gorodok irányába nyomult. Reich Árpád őrnagy a zalaegerszegi huszárok 6/1,6/2 századával Bedrykowce felé tört. Dél előtt 9 óra után tehát az 5. honvéd lovas hadosztály felfejlődött támadásra .A zöm a hadosztálytörzzsel az élen Frreich altábornagy vezetésével Satanow felé lovagolt. Satanow előtt a hadosztály oldal biztosításának feltűnt, hogy fiatal emberek csoportosan dolgoznak a mező, s szemmel láthatólag civileknek álcázott katonák voltak. Ragjelzés nélküli

egyenruhában csizmájuk és sapkájuk a doni kozák viseletre emlékeztettek. Partizánok voltak. A Lisovody-Gorodok-Bedrykowce közötti mintegy 80 négyzet km – t kitevő dombos erdős terület hemzseget az orosz lovasság és gyalogságtól, támogatva tüzérséggel.

A lovashadosztály csak lassan haladt előre a nagy hőség és az orosz lovasság állandó zavaró rajtaütései miatt. Bár azokat időről – időre visszaverték a huszárok, de akadályozta az ütemes előnyomulást.

A pécsi huszárok járőr szakaszai megütköztek a kozákokkal és azokat minden ponton menekülésre kényszerítették, noha túlerőben voltak. A kozákok századokban végezték a felderítéseket, a huszárok szakaszokkal. Jeszenszky százados a 8/1 századdal a 348 magaslati pontot lovas rohammal elfoglalta egy doni kozák osztálytól, majd a menekülőket üldözőbe vette és a Popov majorig üldözte a lovasokat. Ott megállt.

Délután $\frac{1}{2}$ 2 órakor a 8.pécsi ezred járőr szakaszai helyzet jelentést adta a hadosztály vezérkari főnökének. A vezérkari főnök nyugtázta a pécsi huszárok jelentését, de várta a többi felderítői jelentést a front más szakaszairól. Froreich ezt nem várta be és kiadta a parancsot: ROHAM! „, irány Gorodok! „, A 15. dandár Lisowodytól É-i irányba Kremienon keresztül ügetésben a 7.pápai huszárok 7/II osztálya haladt az élen a Bedrykowce előtt húzódó dombok előtt. megállt a további parancsra várt.

A 23. dandár Báró Zech ezredes parancsnoksága alatt Gorodok felé délről közelített. Előtte a Popow major és mögötte dombos erdő. Ott megállt.

Délután 3 órakor Froreich altábornagy kiadta a támadó parancsot, támadás lóháton!!!!. Froreich altábornagy szándéka az volt, hogy Gorodokot, - amiről már meggyőződött a vezérkara, - hogy ott összpontosul az orosz zöm, Zigalin kozák tábornok parancsnoksága alatt egy lovas hadosztály. Kétoldali átkarolással támadja meg.

Gorodokot egy kozák lovashadosztály – 4 lovasezreddel, két cseremiz lovasezred két zászlóalj gyalogság és egy könnyű táborig üteg tüzérség védte. Froreich alul becsülte az orosz erőket. Nem volt teljes mértékben tájékozott.

A 23. lovas dandár É-i irányba indított támadást. A pápai 7. honvédhuszár ezred Kremienon át, a mellette középen a zalaegerszegi 6.huszárok és a budapesti 1.huszárok egy százada. Délről a Popow major mellett a 15.lovas dandár két ezrede, a 2. tarnopoli dragonyosok- von Pietrazkiewicz ezredes vezetésével Hyrsanowka felől és a 11.pardubicei ulánusok lovag Miczewski ezredes vezetésével szorosan mellettük a major mögött húzódó dombok takarásába alkották az átkaroló mozdulat déli szárnyát. A 15.lovas dandár Báró Gablenz tábornok vezette. A támadás iránya Gorodok déli sarka volt. A dandár lóról szállt.

Az 1.budapesti huszár ezred I/3 százada Prónay Sándor százados vezetésével a támadás középpontjában a Popow major északi ligetes sarkától két domb közötti mélyedésben nyomult előre. Szorosan mellette a 6.zalaegerszegi huszárok. A támadás iránya : Gorodok közepe.

A 8.pécsihuszár ezred a 348.magaslati pont alatt hadosztály parancsnokság rendelkezési állományában maradt.

Than vezérkari főnök javasolta, hogy a támadást lóháton, vagy gyalogosan hajtják végre az ezredek, azt az ezred parancsnokai döntsék el. Froreich altábornagy ezt vonakodva hagyta jóvá, mert mindenáron a gyalogság ellen tömegben végrehajtott lovas rohammal akarta az ütközetet eldönteni. A vezérkari főnök nyomtatékosan felhívta Froreich figyelmét arra, hogy ez ellenkezik a magasabb parancsnokság elveivel és a következményekkel számolni kell. Froreich engedett és parancsór tiszteket küldött szét az ezredekhez, azzal, hogy a parancsnokok döntsék el lovon, vagy gyalogosan támadnak az adott helyzetnek megfelelően. Majd a 348.amagaslati pontra lovagolt.

A magaslati pontról sem látta be a teljes terepet. Gorodok egy mélyedésben fekszik, előtte dombok takarják el azt a vonulatot, ahol az orosz gyalogság beásta magát. A kiépített állásokból jól belátható volt a terep szakasz, ahonnan a magyar lovasság támadhatott. Ezt még nehezítette a huszárok számára, hogy kivált a 7/II, az érsekújvári osztály dombnak felfelé vízmosásokkal szabdaltnak tudta csak a lovas támadást végrehajtani.

1914 augusztus 16-án délután 3 órakor kezdetét vett vette a gorodoki ütközet, amely az I. Világháború talán letragikusabb lovas ütközete volt, ahol a magyar huszár bebizonyította halált megvető bátorságát, de ahol végleg eldőlt, hogy a lovasság a 19.sz.-i harcászat elvei és gyakorlata szerint már nem alkalmazható. Lóháton rohamozó Csillagó kék- vörös színek biztos célpontul szolgáltak az ellenséges gyalogság géppuskái számára. A történelmi huszár virtus, a magyar huszárság halált megvető bátorság alul maradt a 20.sz rohamosan fejlődő haditechnikájával szemben.

Közben az orosz tüzérség bemérte a 348. magaslatot és heves tűz alá vette. Az előtte Gorodok irányában mintegy 2 km-re rohamra felfejlődő 1.budapesti huszár ezred II. osztálya érkeserüi és ippi Fráter Jenő őrnagy vezetésével. A Gorodok irányából vágóban érkező kozák lovas osztályt Prónay Sándor kapitány századával a 3/I századdal megtámadta. Lóháton megrohamozta és heves kézitusa után visszavonulásra készítette. Kis idő után a kozákok megfordultak és menekültek. A huszárok üldözték őket mintegy 2-3 km-re. Majd Fráter alezredes parancsára a század rajvonalba fejlődött és ügetésben előre lovagolt, majd rohamra felfejlődött alakzatban a parancsnok vágót vezényelt és a trombitás fújta a roham jelet...

Ekkor azonban mint egy 300 m-re megszólaltak a domb takarásában addig rejtve maradt orosz gyalogság géppuskái és gyilkos tüzet szórta a teljesen védtelenül rajvonban lóháton rohamozó huszárok közé. Prónay százados rohamot vezényelt és a géppuskák pergő tüzében nekilovagolt az orosz állásoknak. A huszárok sorai percek alatt megritkultak, mint egy 30-40 huszár esett el néhány perc alatt és hősi halált halt. Perczel Miklós főhadnagy és Gróf d'Orsay Aladár főhadnagy. A század parancsnoka Prónay kapitány is megsebesült. A lovasroham azonban így is áttörte az orosz gyalogság vonalát és az ellenség hátába került. A század egy része lóról szállt és gyalogos tűzharcban támadt az orosz gyalogságra. A másik része a Gorodok felől érkező orosz túlerőre rohant. Heves kézitusa alakult ki, de az amúgy is megtizedelt századnak nem volt esélye a folyamatosan hömpölygő túlerővel szemben. A parancsokságot hadusfalvi Ludmann Gábor hadnagy vette át, aki azonnal visszafordította a megtorpant lovas rohamot és az erdős domb takarásában rendezte a századot. Fráter őrnagy ekkor visszavonulót fújatott a trombitással és vágóban a 3-4 km-re lévő Kremieno alá vezette vissza az osztályt. A terve az volt, hogy lóról szállva gyalog harcot folytat. A falu mellett K-i irányban egy majorban gyülekeztek. A veszteségek súlyosak voltak.

Ugyan akkor a budapesti 1.huszárok II/4,II/6 százada legényei Pintér Jenő őrnagy nagyrákói Rakovszky László és szenci Fördös Vilmos századosok vezetésével második hullámban támadtak.

Megkerülve a menekülő kozákokat eljutott a gyalogság állásai elé 200-300 m távolságra. A beásott orosz gyalogság kivárt, azt a parancsot kapta, hogy engedje közel a rohamozó huszárokat a drótkadályig, majd egészen az állások elé érkező lovasrohamra percekig tartó géppuska és puska tüze zúdítottak. A század emberben és lóban nagy veszteségeket szenvedett. Alig néhány perc után az orosz tüzérség belötte és tűz alá fogta. Tovább kellett vonulnia. Onnan Lisowody alá lovagoltak és ott ellátták a sebesült huszárokat és lovakat. A század csaknem teljesen felmorzsolódott.

Az ütközet első lovas rohamát végrehajtó 1. huszárokat az orosz géppuskatűz vissza verte. A kudarcba fulladt roham után komoly veszteségekkel akkor nem volt tovább az ezred harcképes. Rendezni kellett a századokat .A 348. magaslát mögé Lisowodyn át vissza vonult és az ott lévő segélyhelyre.

Ezzel egy időben a hadosztály többi alakulata nem értesült az 1. huszárok lovas rohaáról, így a lovashadosztály két szárnya sem - az 1. huszárezred fenti harcáról nem értesült.

A balszárny a 23. lovas dandár volt. Parancsnoka Báró Zech ezredes. A dandár a 6. zalaegerszegi és a 7. pápai huszár ezredekéből állt.

Akkor Kemieno térségében lovagolt É, ÉK irányába. Az 1. huszárok rohamától 4-6 km távolságra pont abban az időben a falun át haladtak. Az ütközettől dombok takarták, így nem is táhattak abból semmit, csak a gépfegyverek ropogását hallották.

Fröreich altábornagy alternatív parancsa illetve a parancs módosítása nem ért a dandárhoz. A parncsörtszt eltűnt.(elesett, megsebesült) vagy Az utolsó parancs tehát az volt, hogy támadás lovas rohammal.....

A dandár parancsnok kiadta a parancsot a lóháton való támadásra. Az első vonalban a pápai 7. huszárok II. osztálya rajvonalba bárczai Bárczay András őrnagy parancsnok vezetésével rohamra indult a 326. magaslati ponton beásott orosz gyalogság ellen. A rohamot dombnak fölfelé tette meg az osztály 500 m – nyi szakaszon , akkor érte el a huszár roham az orosz állások előtt kifeszített drótajadályokat. Pont akkor szólaltak meg az orosz géppuskák. Az osztály páratlan bátorsággal tört előre. Hatalmas veszteség mellett az él elérte az ellenség állását ugyan, de onnan a gyalogságot már, már csak részben de teljesen már nem tudta kiverni. Vissza kellett fordulnia .A mögötte rohamozó századok feltorlódtak ami még fokozta a pusztítást. Halott és sebesült huszárok és lovak hevertek percekben belül az orosz vonal előtt s a roham azon fenn akadt. A fergeteges, de visszavert lovasrohamban hősi halált hal szécsiszigeti Thaly Béla százados és nagykéri Scitovszky János százados. . Bárczay őrnagy és Báró Kaas Andor százados súlyos sebesülten hadifogságba került.

A 6. huszárok szenterzsébeti Forster László ezredes vezetésével egy vízmosáson át ugyancsak dombnak fölfelé nyomult előre. Az orosz tüzérség , majd a gyalogsági fegyverek óriási veszteséget okoztak az ezredben percek alatt. Forster ezredes a rajvonala élén az ellenséges állásokig ért, de felismerte, hogy a lovasroham kudarcot szenvedett, azt vissza parancsolta a domb aljába. Ott már a gépfegyverek tüze nem érte el. A tüzérségi lövegek azonban igen.

Az ezred a terep hullámok mögött gyülekezett és igyekezett rendezni sorait, amilyen gyorsan csak lehetett kivonta magát az orosz tüzérség lőtávólából.

A 7/I osztály eközben a második hullában támadott Bertalan Pál őrnagy vezetésével. A megfordult és vissza özőnlő 7/II. osztály a gazdátlan lovak rádöbentették Bertalan őrnagyot, hogy a támadást nem lehet folytatni. Lefújatta és az osztály lóról leszállítva gyalog tüzelő állásba rendelte. Fedezni kellett a visszavonulókat és az esetleges ellentámadást kivédeni. Ez utóbbi azonban nem következett be. Az orosz gyalogságot sokkírozta A huszárok rohama és valójában nem is fogták föl, hogy a rohamot vissza fordították. Még hosszú percekig lőttek a gépfegyverek, majd abba maradt, s csak a tüzérség lőtt szüntelen. Az nehezítette a nagy vérvesztés miatt amúgy is zilált huszárok rendezett visszavonulását. A parancsnokok komoly erőfeszítésébe került, hogy ott helyben nem alakult ki pánik.

Ekkor került sor a 8. pécsi huszárok egyedül álló bátor fegyvertényére. Az ezred a 348. magaslati pont előtt hadosztály tartalékban volt. Előtte volt a 6. lovastüzér osztály két ütege. A magaslaton volt a hadosztály parancsnokság harcálláspontja. Néhány perces különbséggel, szinte ugyan abban az időben, amikor a 23. dandár megtámadta az orosz gyalogságot, a 8. ezred parancsnok egy felderítő járőrtől azt a jelentés kapta, hogy É – i irányból Kremieno DK – sarkából nagy gyalogsági erő támadja a 6. lovas tüzekek két üteget a lőállásaiban. Jeszenszky százados a 8/6 század parancsnoka századával az előre nyomuló orosz gyalogságot feltartoztatta, megakadályozta ezzel a tüzekek ÉNY – irányból történő átkarolását, s egyben azt, hogy az orosz gyalogság hátába kerüljön a 23. dandárnak, elvágva azt a hadosztály zömétől. Az ütközet további sorsa tekintetéből kulcsfontosságú volt, mert mint láttuk a zalaegerszegi és a pápai ezred visszavonulási éppen azon a szakaszon történt. A visszavert menekülő huszárok hátában az orosz gyalogság géppuskái beláthatatlan pusztítást végezhetek volna. A lovasrohamokban felmorzsolódott hadosztály további sorsa a pécsi 8. huszárok halált megvető bátorságán múlt. Még javában tartott Jeszenszky kapitány századának kemény kézitusája, a mikor ÉNY – i irányból Kremiennoban addig meglapult cseremiz lovasok egy osztálya fergeteges rohammal Jeszenszky századát hátba támadta. Az így két tűz közé szorult század végveszélybe került. Percek alatt súlyos veszteségeket szenvedett és rövid idő alatt teljesen megsemmisülhetett, ami abban az amúgy is kritikus helyzetben az 5. honvéd lovas hadosztály teljes megsemmisülését is hozhatta volna.

Ezt a helyzetet villámgyorsan felismerte árkosi Benkő Sándor a 8/II osztály parancsnoka és Bárány Elemér századossal az 5. századot szembe küldte a gőzhengerkén érkező kozák lovasrohammal.

A rajvonalba fejlődött huszárok kivont kardal feltartoztathatatlan lendülettel rohammal megtámadták a túlerőben lévő kozák lovasokat és kegyetlen kézitusában rövid idő alatt szétforgácsolták a kozákokat. Az alig 15-20 percig tartó öldöklő kézitusa után a huszárok fényes győzelmet arattak és az orosz lovasság fejvesztve menekült. A megfutamított kozákokat üldözőbe vették a pécsi huszárok. (ezt a jelenetet örökíti meg a Széchenyi téren felállított dombormű)

A második sorban támadó kozákok szembe vágottak a menekülőkkel és egymást taposták le a megvadult fékezhetetlen lovakkal. A kozákok között akkor pedig végkép pánik lett úrrá, amikor a saját tüzeceik vagy tévedésből, vagy szándékosan közéjük lőtt. A támadás megtört, a kozákok fejvesztve menekültek. Az ütközetben hősi halált halt báró Kemény Elemér százados.

A 8. pécsi huszárok páratlan vitézséggel végrehajtott lovas rohama megfordította a gorodoki katasztrófát. Helyre állította a 5. lovas hadosztály helyzetét a Lisovody-Gorodok – Kremieno térségben és elejét vette annak, hogy a balszárnyon súlyos veszteséget szenvedett 23. lovas dandárt – a csak nem teljesen felmorzsolódott 7/II érsekújvári osztályt és 6. zalaegerszegi huszár ezredet - és közében az ugyancsak visszavert 1. budapesti huszár ezredet - az oroszok üldözőbe vették volna. Volt idő az alakulatok rendezésére és meg tudták kezdeni a visszavonulást rendben.

15 óra 20 perckor a Gorodokot támadó jobbszárny, a 15. lovas dandár- a 2. dragonyosok és a 11. ulánusok - a hadosztály parancsnok harcálláspontja előtt ellovagoltak, DK irányba. A hadosztály parancsnok harcálláspntján a 348. magaslat alatt megkapták Froreich altábornagy módosított parancsát, amely szerint azt, hogy a támadást lovasrohammal, vagy gyalogosan hajtják végre az ezred parancsnokok dönthetik el.

A dandár megkerülte a popovi majort Gorodok déli oldala felé lovagolt az erdős dombok között. Az erdőből kiérve meg sem kísérelték a támadást, hanem lóról szállt a dandár és azon nyomban beásta magát. Így szinte veszteség nélkül néhány sorozat váltással válaszolt az orosz gyalogság gépfegyver tüzére. Aztán helyben maradt. Csak azért nem tört meg a támadás lendülete, mert az orosz gyalogság és a tüzérség a pécsi huszárok rohama után visszavonult Gorodok faluból. Átkeltek a mögöttük folyó patakon és hátrább vitték állásaikat.

Háromnegyed négykor a 348. magaslati ponton Foreich altábornagy a balszárny felől élénk gépfegyver és puska ropogást hallott. Majd kb 10 perc múlva abba maradt. A parancsnok meg volt győződve arról hogy a huszár roham legázolta az orosz gyalogságot és parancsot adott a tüzérségnek, hogy helyezze előrébb az állásait Gorodok felé. Lóra szállt a törzssel és előre lovagolt a 23. dandár irányába. Foreich kissé lemaradt az előre vágató vezér kartól és jobbra DK irányba ellovagolt a 15. dandárhoz a jobb szárnyra. Amikor meglátta a lóról leszállt dragonyosokat és ulánusokat dühösen vissza parancsolta azokat a nyeregbe.

Eközben a hadosztály vezérkar észre vette, hogy a parancsok nincs köztük. Azt hitték, hogy elesett, vagy megsebesült és a parancsnokságot Gróg Bissingen tábornok vette át. A visszaözlő érsekújvári huszár osztály és Báró Zech dandár parancsnok jelentése meggyőzte Bissingent a valóságról, hogy az őrtült huszárroham az orosz gépfegyverek tüzében összeomlott. Ezért kiadta a parancsot a dandár visszavonulására Kremieno – Skotidiany irányába a Satanow felé vezető úton. A 7. pápai ezredet a 6. zalaegerszegi ezre d követte, majd az 1. budapesti huszárok következtek. Aztán a tüzérség és végül a vonat az ütközet sebesültjeivel. A visszavonuló dandárt a pécsi 8. huszárok biztosították mint hátvéd fedezet.

Bissingen tábornok parancsörtisztet küldött a 15. dandár parancsnokához Báró Gablenz tábornokhoz – az azonnali visszavonulási paranccsal. Az ulánusok és a dragonyosok lhagyták hevenyészett állásaikat és rendben bevonulta a hadosztályhoz.

17 ora 30 perckor lasan esni kezdett

Ez alatt visszaérkezett Foreic altábornagy és kiadta az új parancsot ; „ a hadosztály az éjszakát Gorodokban tölti ; ? Kiadta a parancsot, hogy a 19. és a 23. dandár Lisowody alatt gyülekezzen . Parancsörtiszt vitte az utasítást a 23. dandárhoz, hogy forduljanak vissza , gyülekezés a 348. magaslat alatt, majd előrenyomulás a minden bizonnyal az oroszok által evakuált Gorodokba ahonnan már több mint egy órája – 16 óra 30 óta - nem lehetett lövéseket hallani. Alig adta azonban ki a parancsot heves tüzérségi tűz zúdult a 348. magaslatra Az orosz felderítés jól működött.

A nem várt tüzérségi válasz eldöntötte a hadosztály parancsnokban , hogy visszavonul. Tehát a hadosztály most már végleg visszavonul Lisowody –Skotidiany- Satanow - útvonalon egészen a Kozina melletti tábor helyig. Az út odáig 25-28- km, egy viszonylag keskeny rossz minőségi úton ahol várható torlódások alakulhatnak ki. A vidék érezhetően nyüzsgött a civilbe öltözött katonáktól és a polgári lakóságnál fegyverek voltak Báró Than vezérkari főnök ellenezte a hosszú utat az esti órákban. Javasolta, hogy Skotyiany – ban töltsse a hadosztály az éjszakát. Foreich altábornagy nem járult hozzá.

A hadosztály szemerkélő esőben 18 óra után elindult Ny - i . Az élen a 23. dandár , a 6. és 7. huszár ezredek, amelyek a legtöbb veszteséget szenvedték Gorodok alatt. Mögöttük a 15. dandár a 2. dragonyosok és a 1. ulánusok. Majd a 19. dandárból az 1. huszárok. Az utóvéd a pécsi 8. huszár ezred volt, amely veszteségeket szenvedett ugyan, de az egyetlen olyan alakulat volt, amely nem szenvedett vereséget. Fizikailag és mentálisan jó és fegyelmezett

állapotban voltél. Időközben az utóvéd elé becsatlakozott a vonat (trén) amely a sebesülteket is szállította.

A hadosztály ütközet vonatát a satanowi kolostorból heves tűz alá vették. Martinovich százados hamar elnémította a támadókat és a házaikat felgyújtotta.

Skotidianyban már szürkületbe a falun való átvonulás közben a vonatra lóttek a házak padlásáról. Az utóvéd parancsnoka Waldbauer Henrik őrnagy a 8./I osztály parancsnoka volt. Azonnal viszonzta a tüzet és letörte a orvlövészek támadását. Néhány polgári ruhás Fegyverest ott helyben kivégeztek. A Vonat azonban károkat szenvedett. Két- három szanitéc katona és ló megsebesült.

A vezérkar döntött, hogy a vonat váljon ki a harcoló csapatok közül, hogy a sebesülteket ne támadják a polgári ellenállók. A keskeny úton az állandó lövöldözések közepette az alakulat nehézkesen tudott kiválni a menetből, több sebesülteket szállító kocsi az árokba borult.

Ekkor már pánik hangulat lett úrrá a csapatokon. Közben beesteledett, az eső esett. A huszárok és a lovak egyaránt elgyötörtek voltak. A nappali hőségtől, a demoralizáló veszteségektől eltikkadt csapatok reggel óta nem ettek és nem ittak. A lovak szint úgy. Az addig feszes fegyelem megbomlott. Sataowba érve a város közepén egy kút volt. Az egész hadosztály ott akart inni és lovakat itatni. Verekedés tört ki a huszárok és a cseh dragonyos és horvát ulsánus legénység között. A rendet szinte alig tudták a tisztek fenntartani. Satanow és a satanowkai kolostor közötti szakaszon kozákok törtek be és a lakóság támogatásával tüzet nyitottak a hadosztályra. A korom sötét éjben a rend felbomlott és órákig tartó lövöldözés, tűzharc alakult ki. Mint a hajnali órákban kiderült a huszárok a dragonyosokkal is tűzharcot vívtak az éj sötétsége alatt.

Ismét a pécsi 8. huszárok mentették meg a hadosztály, azon a napon már másod ízben. A rendben és fegyelmезetten megérkező utóvéd felismerte a helyzetet és nem vaktában lövöldözve, hanem felderítve az ellenséget azt ha hosszú tűzharc után is , de elhallgatta. A kozákok hajnalra eltűntek, kihasználva a helyismereteket és a lakóság segítségét.

Forreich altábornagy a lövöldözések alatt Kozina felé lovagolt, hogy a hídfőben álló gyalogos zászlóaljat Satanowba vezényelje. Út közben halálos sebet kapott. Hajnalban az érsekújvári huszárok közül egy szakaszvezető talált rá a holttestére.

Augusztus 18 - án reggelre sikerült az 5 honvéd lovas hadosztály megtépázott és szétszóródott alakulatait össze szedni, és a kozinai táborba rendezni.

A veszetség igen nagy volt. A hadosztály huszárezredei a tisztikar és a legénység mintegy 10 % - át elveszítette. Az elesett és megsebesült lovak száma az állomány 1/5 tették ki A hadosztályt hátra kellett vonni, pihenőre és feltöltésre.

Az 5. honvéd lovashadosztály katonai források szerint a gorodoki ütközetben egy orosz lovas hadosztállyal, egy kozák lovas dandárral, egy orosz gyalog ezreddel egy könnyű tábori üteggel rendelkező tüzérséggel vette fel a harcot. Ez komoly túlerő volt.

Az orosz hadvezetés elismerően nyilatkozott a huszárok halált megvető bátorságáról .Zigalin kozák tábornok a a gorodoki orosz lovasság parancsnoka gratulált a sebesülten fogságba került huszár tiszteknek. Az orosz újságok pedig Moszkvában és Péterváron szépen méltatták a huszárok bátorságát.

A Hadosztály parancsnokságot Gróf Bissingen altábornagy vette át. A csapatokat Grzymalowba visszavonta. Ott Gróf Lubienski János a 7. pápai ezred parancsnok vezetésével

ezredenként 4-4 100 lovasított huszár századot szerveztek Megerősítetté egy tábori lovas üteggel, géppuskás századdal, híradó és műszaki századokkal. Így egy ütőképes könnyű lovas hadosztály állítottak fel, amely a korszerű harcászati kihívásainak már meg tudott felelni. A vezérkari főnöke rumverti Rapaich Richárd vezérkarri százados lett. (a fent leírt történetet főként tőle hallottam elbeszélni. Feleségem közeli rokona lévén az 1970-es években még az akkor szellemileg friss 90 éve fölött járó nagybácsi hetente bridzsetet, s én kihasználva az alkalmat elmeséltem vele a gorodoki ütközetet. Rajta kívül Lipcsey Márton – aki 1. budapesti huszárként volt Gorodoknál és Waldbauer Henrik aki pedig 8. pécsi huszárként ugyan csak ott volt az ütközetben – elmesélték a Gorodok – Satanowi katasztrófát.

A Gróf Bisingen parancsnoksága alatt Grzymalowba vonult a hadosztály. Ott augusztus 19-é katonai pompával eltemették Freoreich altábornagyot.

A pécsi 8. huszár ezred és az 5. honvéd lovas hadosztály az I Világháborúban becsülettel végig helyt állt. A Gorodoknál elszenvedett veszteségeit nehezen tudta maradéktalanul visszapótolni.

1914. Szeptemberében már kialakult az u.n. álló háború. A lovas ezredeket egyre – másra lóról szállították a huszárok gyalogoként harcoltak. A helyüket ott is kiválóan megállták. Az ezred végig a keleti harctéren maradt, az 5. honvéd lovashadosztály kötelékében.

A pécsi 8. huszárok harcoltak Galiciában, Orosz- Lengyelországba végül Ukrajnában. 1917 után átmenetileg Ukrajnában 1917 után a polgári rendfenntartásban vettek részt.

Végezetül 1918-ban haza jött az ezred Pécsre és bevonult fegyelmezetten a laktanyába. 1920 az újra megalakult honvédség, - Nemzeti Hadsereg néven - a trianoni béke diktátum nyomán korlátozott keretek között szervezhette az alakulatokat. Mind tudjuk szigorú létszám kereteket hagyott jóvá a békeszerződés Magyarországra vonatkozó rendelkezései. Nem volt arra lehetőség, hogy a háború előtt állapotokat vegye alapul a az ezredék száma, elhelyezése tekintetében.

A pécsi 8 honvéd huszár ezredből az 1920-ban végrehajtott átszervezéssel a pécsi IV. Hadtest közvetlen huszár osztály lett.

Az osztály két századból állt. Sem műszaki, sem géppuskás csapatot nem tartozhatott az osztályhoz. Parancsnok egy huszár őrnagy volt. Elhelyezése változatlanul a huszár laktanyában volt.

1922-ben az osztályt csökkentette a Honvéd Főparancsnokság egy önálló huszár századra. Ekkor megosztotta az huszár század a laktanyát a pécsi 4. tüzér osztállyal. A tüzérek a laktanya felébe 3 üteggel be is költöztek. Helyet kapott a huszár laktanyában a 8. pécsi honvéd gyalogezred lovas géppuskás szakasz. Szakasz parancsnok: harvani Gaál Aladár főhadnagy volt (az édesapám)

A huszár század – hivatalos nevén : M.kir.4 honvéd vegyesdandár huszárszázad

1922-ben az első tisztikar :

századparancsnok : marfalkowi Majorkovics Ervin őrnagy
eosztva: benkepatonyai Németh Dezső főhadnagy
Ádám Zoltán főhadnagy
Sárosi Várady Géza főhadnagy
Gellén Sándor őhadnagy

További parancsnokok : szeterzsébeti Forster János alezredes
benkepatonyai Németh Dezső alezredes
Gesztessy Antal őrnagy
Erdős János alezredes
Kregcy Waldemár alezredes
Grafi Frigyes alezredes
Komjáthy Attila százados
Ugray Gyula alezredes
Takácsy Gyula alezredes
Gyomlay Gábor alezredestisztek
losonczy Szakall Zoltán őrnagy
Fábry Zoltán százados

Beosztott : Konkoly Thege Miklós
Nelky Elek

1922-1938 között Csendőr lovas alosztály néven volt nyilván tartva. A hadsereg korlátozott létszáma miatt

A pécsi huszárok a II. Világháboruban az keleti fronton végig harcoltak. Részt vett az alakulat a Don-i harcokban. Visszavonulva Ukrajna területén a megszálló alakulatként. Később a Kárpátokban, majd a Duna-Tisza közén és a háború utolsó napjaiban a dél dunántúli harcokban.

Az újonnan megalakult honvédség Pécsre nem helyezett huszárokat, a fegyvernem még hátra lévő egy évtizedében. 1954/55-ben a honvédség felszámolta az utolsó huszár ezredeket is. Ezzel hét évtized után Pécsen végleg megszűnt a huszár helyőrség. Eltűnt egy színfolt ennek a nagy történelmi múltú város életéből. A történelem során ahol megjelent a magyar huszár ott erősödött a nemzet tudat, ahonnan meg elment, szegényebb lett a város a társadalom .

Pécsi 8. honvéd huszárezred.

Felállított: 1874-ben, átszerveztelett: 1913-ban.

A törzs állomáshelye: Pécs.

1. osztály: Pécs.

2. " B. ja.

Ezredparancsnok: Konkoly-Thege Elek, alczredes, (J), (F), (T).

Tényleges állomány:

Ezredes:

Kopacseli Boér Sándor, k. é. k., Sz³,
(J), (F), (v. ill.).

Alsó-malatinai Malatinszky István
k. é. k., (F), Sz³, (J), (F).

Örnagyok:

Schnitzler Károly, (F), Sz³, (J), (F),
(pk. par.).

Waldbauer Henrik, (F), (J), (F), (1.
oszt. par.).

Kaposmérői Mérey Árpád, (F), Sz³,
(J), (F), (kül. alk.).

Árkosi Benkő Sándor, k. é. k., (F),
(J), (F), (13), (2. oszt. par.).

Századosok:

Tetétleni Molnár Sándor, (J), (F), (13).

Zombori Zombory Géza, (J), (F).

Tótprónai és blatniczai Prónay
Sándor, (J), (F), (T), (lszf. a közp.
lov. isk. tanár)

Talpai Kabdebó József, (F), (J), (F), (13).

Bába Bay Bertalan, (J), (F), (13).

Majorossy Győző, (J), (F).

Bereczky Andor, (J), (F), (npf.
nyilv. t.).

Báró Kemény Elemér, (F), (J), (F).

Felső-pulyai Madarász Bódog, (F),
(J), (F), (lszf. a Lud. Akad. tanár.)

Jeszenszky József, (J), (F), (13).

Havasy Jenő, (J), (F), (lszf. a közp.
lov. isk. tanár).

Sijan Vazul, (F), (J), (F).

Monostori Erreth Aladár, (F), (F), (13),
(lszf., beosztva a vezérkarhoz).

Főhadnagyok:

Lovász Dezső, (J), (F).

Deési Hosszú Géza, (F).

Mikes Andor, (F).

Benkő János, (F), (13).

Kereszty Ödön, (F), (13).

Fördös Géza, (F).

Herman Mihály, (F).

Nagysécsi Sey Ernő, (F), B.

Párisi és nagy-bátsi Bátsmegyey

Géza, (F).

Bonyhádi Perczel Tamás, (F), (ezr.
sgt.).

Lovass István, (F).

Kecskeméti Pethes Miklós, (F), (13).

Gábor István, (F), (13).

Móczár Gyula, (13).

Hadnagyok:

A'bis Elekes Károly.

Valentényi Ló.

Farkas Gyula.

Eigen József, (13).

Girtler Algernon, (13).

Krasznay Jenő.

Révész Sándor.

Gazdászati tiszttek:

Főhadnagy g. t.:

Ki: Arnold, (J), (F).

Hadnagy g. t.:

Lovás Gyula, (F), (13).

Szilágyi Lajos, (F).

Orvosok:

Ezredorvosok:

Dr. Wertheim Károly, (F), (J), (F),
(c. o. f.).

Állatorvosok:

Főállatorvos:

Schwanner Károly, (J), (F).

Alállatorvos:

Major Sándor, (13).

Tartalék:

Hadnagyok:

Ebenstein Ernő.
 Nagy György.
 Neufeld Adolf.
 Spett Elek.
 Dr. Blaskovich Iván.
 Dunckel Károly.
 Popelka János.
 Dr. Meiszner János.
 Dr. Tulok Jenő Albert.
 Báró Rudnyánszky Miklós
 Kirchknopf Ernő.
 Gróf Esterházy Mihály.
 Pataky Lajos.
 Sarlay Lajos.
 Müller József, (13).
 Tobak Ferencz.
 Windisch József.
 Berg Károly.
 Lukács Nándor.
 Békeffy István.
 Forster István.
 Sombereki Sauska István.
 Petanovits József.
 Steinitz Imre.
 Neoschil Antal.
 Dr. Hofmann Ede.

Zászlósok:

Frankó Zoltán.
 Mattyasovszky László.
 Pallini Inkey Zsigmond.
 Hegyessy Iván.
 Szabó László.

Hadapród:

Babos Dénes.

Ezredorvos:

Dr. Szántó Sándor, (J).

Főorvos:

Dr. Tezner Ernő.

Állatorvosok:

Eisler Manó.
 Földes Izidor.
 Boda János.
 Vámos Jenő.
 Halász Gyula.
 Bondy Adalbert.

Csákószin: buzérvörös.